

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2023.23.3>

УДК 347.23+342.7

**ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ЖИТЛО
ТА ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА
ЖИТЛОВЕ ПРИМІЩЕННЯ
ПОРУШЕНИХ ВІЙСЬКОВОЮ
АГРЕСІЄЮ****Микита БЕРНАЦЬКИЙ**кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник відділуНауково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)<https://orcid.org/0000-0001-6578-1491>

Метою статті є розкриття та дослідження наслідків спричинених збройною агресією Російської Федерації щодо України. Зокрема правових наслідків знищення житла на території України. В статті розглядається порядок відновлення порушених внаслідок таких дій прав, зокрема права власності та права на житло. Вказується на неможливість застосувати закріплені механізми відшкодування завданих збитків за певних умов. Такими умовами є триваючі бойові дії на певних територіях України і відсутність на таких територіях ефективного контролю держави. Пропонується поділити процес відновлення зазначених порушених прав на три етапи. На першому етапі головним завданням є порятунок життя осіб, які знаходяться на територіях де проводяться бойові дії та на яких не здійснюється ефективний контроль держави. На другому етапі процес відновлення порушених прав має на меті нормалізувати життя постраждалих осіб шляхом надання їм додаткових прав як внутрішньо переміщеним особам, зокрема права тимчасового проживання. На третьому етапі особи, які набули статусу внутрішньо переміщених осіб, мають можливість подати заяву про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна та отримати таку

UDC 347.23+342.7

**RESTORATION OF THE RIGHT TO
HOUSING AND PROPERTY RIGHTS
ON A RESIDENTIAL PREMISES
DAMAGED BY MILITARY
AGGRESSION****Bernatskyi, Mykyta V.**Candidate of Legal Sciences, Senior Research
FellowAcademician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The purpose of the article is to reveal and investigate the consequences caused by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, particularly the legal consequences of the destruction of housing in Ukraine. The article examines the process of restoring violated from such actions rights, particularly right of ownership and the right to housing. The article notes the impossibility of applying the established mechanisms for compensating for the damage under certain conditions, such as ongoing military operations in certain areas of Ukraine and the absence of effective state control in such territories. The article proposes dividing the process of restoring these violated rights into three stages. In the first stage, the main task is to save the lives of people who are located in areas where military operations are taking place and where effective state control is not applied. The second stage of the process of restoring violated rights aims to normalize the lives of affected individuals by providing them with additional rights as internally displaced persons, including the right to temporary residence. In the third stage, individuals who have acquired the status of internally displaced persons have the opportunity to apply for compensation for the destroyed real estate object and receive such compensation. The article considers the

компенсацію. Розглядається Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» який закріпив позасудовий порядок відшкодування вартості знищеного житла. Відповідно до вказаного закону Україна безумовно покладає вину за знищене житло на Російську Федерацію та бере на себе обов'язок виплатити компенсацію та в подальшому стягнути виплачені кошти з Російської Федерації.

Ключові слова: право власності, право на житло, агресія Російської Федерації щодо України

Ukrainian Law "On compensation for damage and destruction of certain categories of real estate as a result of hostilities, terrorist acts, sabotage, caused by armed aggression of the Russian Federation against Ukraine", which has established an extrajudicial procedure for reimbursing the value of destroyed housing. According to this law, Ukraine unequivocally places blame for destroyed housing on the Russian Federation and takes responsibility for paying compensation and subsequently recovering the paid funds from the Russian Federation.

Keywords: right of ownership, right to housing, aggression of the Russian Federation against Ukraine

Знищення житла на території України, від моменту вторгнення Російської Федерації, має катастрофічно масовий характер. Першою хвилею після вторгнення на територію Донецької, Луганської областей та Автономної Республіки Крим у 2014 році було знищення житла на території зазначених адміністративно-територіальних одиниць. Після 24 лютого 2022 року географія знищеного житла розширилась на всю територію України. Із відновлення активних бойових дій в областях раніше окупованих РФ, до них додалися Чернігівська, Харківська, Сумська, Запорізька, Херсонська, Одеська та Київська області, де активними бойовими діями було знищено величезну кількість нерухомого майна, зокрема житла. Такі обставини є, крім того що небезпечними для життя мешканців, та призводять до великої кількості загиблих, ще й порушенням права власності (ст. 41 Конституції України) та права на житло (ст. 47 Конституції України).

При відновленні порушених бойовими діями прав щодо житла, тобто права власності та права на житло, можливо виділити три етапи, кожен з яких характеризуватиметься комплексом дій, які мають бути вчинені з метою захисту та відновлення прав та інтересів постраждалих осіб. Такий комплекс дій залежить від ступеня безпечності зони, в якій знаходяться особи.

Перший етап покликаний захистити та зберегти життя людей. При розповсюдженні бойових дій на певні території, життя людей, які там проживають, наражаються на небезпеку. В такому разі такі особи потребують евакуації із небезпечної зони. На даному етапі неможливо розглядати питання про збереження цілісності житла. При проведенні повноцінних бойових дій, із застосуванням важкого озброєння, ризик знищення майна, не залежно від того, чи є воно житлом чи чимось іншим, дуже високий.

Відповідно до ст. 17 Конституції України оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. В ст. 1 Закону України «Про Збройні Сили України» закріплено, що Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона

України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

З моменту початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації, території ведення бойових дій динамічно змінюються. Велика кількість населених пунктів, які були поза межами ведення бойових дій, опинилися спершу під окупацією, а після цього в процесі деокупації. У випадках проведення повноцінних бойових дій, держава не може гарантувати збереження майна.

Законодавство України звільняє учасників оборони України від відповідальності за знищення майна під час здійснення дій з відсічі збройної агресії Російської Федерації. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оборону України» бойовий імунітет – звільнення військового командування, військовослужбовців, добровольців Сил територіальної оборони Збройних Сил України, працівників правоохоронних органів, які відповідно до своїх повноважень беруть участь в обороні України, осіб, визначених Законом України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», від відповідальності, у тому числі кримінальної, за втрати особового складу, бойової техніки чи іншого військового майна, наслідки застосування збройної та іншої сили під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань з оборони України із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння), настання яких з урахуванням розумної обачності неможливо було передбачити при плануванні та виконанні таких дій (завдань) або які охоплюються виправданим ризиком, крім випадків порушення законів та звичаїв війни або застосування збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В обставинах відсічі повномасштабного вторгнення збройних сил іншої держави неможливо гарантувати збереження майна, тому відповідальність за його знищення силами оборони, за таких обставин, відсутня. Більше того, порятунок майна може ускладнити або взагалі унеможливити виконання поставлених бойових задач сил оборони.

Слід окремо зауважити, що на території проведення бойових дій, окрім Збройних Силу України, відсутні інші державні органи, які можуть повноцінно і ефективно здійснювати свої повноваження. Тобто державна влада, на території проведення бойових дій, не може здійснюватися повною мірою.

Відсутність ефективного контролю на території проведення активних бойових дій підтверджується також Європейським судом з прав людини. У параграфі 695 рішення від 30.11.2022 р. [1] зазначається що від 11.05.2014 р. до 26.01.2022 р. на визначених тимчасово окупованих територіях України встановлено ефективний контроль Російської Федерації. Це виключає поширення суверенітету України на зазначені території. При цьому як території так і дати контролю не є остаточними і в рішенні окремо зазначається, що саме ці зафіксовано виключно на момент розгляду.

В той же час, відповідно до ст. 3 Конституції України життя і здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю. Як принцип всієї практичної діяльності держави, всіх її органів та посадових осіб за ст. 3 права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість функціонування держави. Їх у твердження і забезпечення є головним обов'язком держави [7, с. 32]. Також відповідно до ст. 27 Конституції України обов'язок держави – захищати життя людини. В той же час ст. 2 Європейської конвенції з прав людини закріплено, що право кожного на життя охороняється законом, а ст. 1 Конвенції зазначає, що Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Відповідно до принципу легітимних очікувань[3], держава взяла на себе позитивний обов'язок із захисту життя осіб, які знаходяться на території України. Це означає що держава має здійснювати активні дії із захисту життя осіб, які знаходяться на території проведення

бойових дій. Це є першочерговою задачею разом із відбиттям збройної агресії та відновленням суверенітету на тимчасово окупованих територіях.

Тому на першому етапі основним завданням діяльності держави має бути порятунок життя людей, які знаходяться в зоні бойових дій, в процесі відбиття збройної агресії. Така мета обумовлює територію, на яку розповсюджується перший етап – зона безпосереднього проведення бойових дій.

Не може залишатись поза увагою зона, яка піддається обстрілам з далекобійної зброї, яка наносить значні руйнування, наражаючи на небезпеку життя і здоров'я людей. Однак у такому випадку, в умовах сучасних бойових дій, до такої зони можна віднести всю територію України. Логічно, що за таких обставин евакуювати всіх людей з усієї території є неможливим. Тому держава має забезпечити укриття від такої зброї, а особи зобов'язані не нехтувати сигналами повітряної тривоги і на час небезпеки – перебувати в укриттях. В іншому випадку важко говорити про те, що держава не дотримується ст. 3 та ст. 27 Конституції України.

Фактично у перший етап має здійснюватися евакуація людей, життя яких у небезпеці з територій, які непідконтрольні Україні та на яких неможливо забезпечити дотримання прав постраждалих осіб. Така евакуація має здійснюватися на території, на яких здійснюється ефективний контроль держави, на яких не ведуться активні бойові дії, та на яких є можливість забезпечити інші права людини окрім права на життя. Евакуація має на меті виконання позитивного обов'язку держави із захисту життя та здоров'я осіб.

Другий етап має на меті часткове відновлення порушених прав осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Після евакуації з непідконтрольних територій, або територій де проводяться активні бойові дії осіб, їх розміщують в тимчасовому житлі.

Частковим відновлення порушених прав є тому, що на даному етапі основним завданням є відновлення повноцінного та безпечного життя евакуйованих осіб. На даному етапі поки не йде мова про відшкодування завданих збитків.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [4] внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Тобто від моменту вимушеного залишення свого місця проживання внаслідок загрози життю від бойових дій, особа набуває правового статусу внутрішньо переміщеної особи. Відповідно до ст. 2 зазначеного Закону Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

Внутрішньо переміщені особи мають такі самі права як і особи без цього статусу. Однак із набуттям статусу внутрішньо переміщеної особи, такі особи додатково набувають права, які пов'язані із причинами набуття такого статусу. Так відповідно до ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщені особи мають право на: єдність родини; сприяння органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права у пошуку та возз'єднанні членів сімей, які втратили зв'язок внаслідок внутрішнього переміщення; інформацію про долю та місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів; безпечні умови життя і здоров'я; достовірну інформацію про наявність загрози для життя та здоров'я на території її покинутого місця проживання, а також місця її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод; створення належних умов для її постійного чи тимчасового

проживання; оплату вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення внутрішньо переміщених осіб (містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях тощо) за відповідними тарифами, встановленими на такі послуги та товари для населення; забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено; сприяння у переміщенні її рухомого майна; сприяння у поверненні на попереднє місце проживання; забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством; надання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я; влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади; отримання соціальних та адміністративних послуг за місцем перебування; проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за місцем перебування; безкоштовний проїзд для добровільного повернення до свого покинутого постійного місця проживання у всіх видах громадського транспорту у разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення; отримання гуманітарної та благодійної допомоги; інші права, визначені Конституцією та законами України. Також таких осіб звільнено від негативних наслідків невиконання грошових зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики.

На даному етапі держава, закріплюючи статус внутрішньо переміщеної особи, вчиняє комплекс заходів для мінімізації наслідків, спричинених збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, повсюдними проявами насильства, порушеннями прав людини та надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру, нормалізації життя внутрішньо переміщених осіб, забезпечення життя та здоров'я таких осіб.

Зазначені заходи, на цьому етапі, не спрямовані на відшкодування завданих моральних або матеріальних збитків. Другий етап має на меті виключно стабілізацію нормального життя, забезпечення постраждалих осіб настільки, наскільки це можливо та повернення цих осіб під суверенітет та захист України.

На цьому етапі можливі різні варіанти щодо житла. Так відповідно до ст. 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації в межах своїх повноважень надання у тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам житлового приміщення або соціального житла, придатного для проживання. Отже після евакуації з зони бойових дій, особи можуть бути розміщені в місцях не призначених для постійного проживання (санаторії, спортивні зали шкіл, дитячі садочки, гуртожитки тощо). Очевидно, що в таких умовах постійне проживання не є можливим і розміщення в таких місцях є тимчасовим.

Третій етап має на меті компенсацію завданих збитків постраждалим особам, а саме – відшкодування вартості втраченого житла, його відбудова тощо. Його може бути імплементовано після того як особи, які втратили житло, будуть у безпеці та матимуть тимчасове житло, в якому вони будуть проживати до отримання можливості проживати в іншому житлі за власним вибором, тобто саме після другого етапу, описаного вище.

Збитки завдані до 2023 року підраховувалися відповідно до Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 326. Зазначений порядок встановлює процедуру визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, починаючи з 19 лютого 2014 року. В той же час він регулює виключно підрахунок розміру збитків, в тому числі понесених внаслідок втрати житлового фонду та об'єктів благоустрою, зокрема, втрати житлового фонду (житла), об'єктів благоустрою, об'єктів незавершеного будівництва житлової нерухомості, фактичні витрати, здійснені для їх відновлення. Однак зазначений порядок не передбачав порядок звернення осіб

за відшкодуванням понесених збитків, а виключно мав на меті встановлення розміру таких збитків у різних сферах та, передусім, кількість людських втрат, тобто фактичні втрати на рівні держави.

23 лютого 2023 року було прийнято Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» [5] який набере чинності 22 травня 2023 р. (далі – Закон України «Про компенсацію...»). В зазначеному Законі закріплено, що він визначає правові та організаційні засади надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, з дня набрання чинності Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022 та його дія не поширюється на об'єкти нерухомого майна, що на день набрання чинності зазначеним Указом Президента, знаходилися на тимчасово окупованій Російською Федерацією території України, визначеній відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Відповідно до Закону України «Про компенсацію...» особи, житло яких було знищено або пошкоджено внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації, мають право на компенсацію вартості знищеного житла або ремонту пошкодженого. Заява про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна подається до Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації, уповноваженої розглядати заяви про надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна на відповідній території. Така заява подається під час дії воєнного стану та протягом одного року з дня його припинення або скасування на території, на якій розташований (розташовувався) знищений об'єкт нерухомого майна. Тобто таку заяву може бути подано навіть щодо майна, яке знаходиться в зоні бойових дій, або на тимчасово окупованих територіях.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про компенсацію...» компенсація за знищений об'єкт нерухомого майна надається шляхом: 1) надання грошових коштів шляхом їх перерахування на поточний рахунок отримувача компенсації із спеціальним режимом використання для фінансування будівництва будинку садибного типу, садового або дачного будинку; 2) фінансування придбання квартири, іншого житлового приміщення, будинку садибного типу, садового або дачного будинку (у тому числі фінансування придбання такого приміщення/будинку, що буде споруджений у майбутньому, або інвестування/фінансування його будівництва) з використанням житлового сертифіката. Житловий сертифікат на придбання об'єкта житлової нерухомості, у розумінні Закону України «про компенсацію...» – електронний документ, що підтверджує гарантії держави щодо забезпечення фінансування придбання житла (у тому числі фінансування придбання такого приміщення/будинку, що буде споруджений у майбутньому, або інвестування/фінансування його будівництва) в обсязі, що дорівнює грошовій сумі, зазначеній у такому документі.

У разі смерті отримувача компенсації до спадкоємця (спадкоємців) переходить право на отримання компенсації за пошкоджений/знищений об'єкт нерухомого майна (у тому числі житловий сертифікат).

Позитивним в Законі України «Про компенсацію...» є те, що порядок відшкодування є декларативним і не потребує звернення до суду. Отримувачі компенсації подають заяву до Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації і після прийняття позитивного рішення – отримують належну компенсацію. За таких умов, для осіб, які мають право на компенсацію, немає необхідності в судовому порядку визнавати факт знищення або пошкодження житла, визначати розмір компенсації тощо. Весь порядок, від подання заяви до отримання компенсації, закріплено в Законі України «Про компенсацію...», однак, у випадку виникнення спору, звичайно, особи які подають заяву на компенсацію, мають право на звернення до суду.

Уникнення судового порядку компенсації вбачається логічним, оскільки кількість справ, які б додалися для розгляду у судах (навіть якщо б порядок їх розгляду було спрощено), сягнув би безпрецедентного рівня миттєво. Станом на 27 січня 2023 р. від моменту повномасштабного вторгнення на території України було зруйновано понад 140 тисяч будинків українців, близько 18 тисяч із яких – багатоповерхові [2].

Окремо слід зазначити, що такий порядок позбавляє пошуку відповіді на запитання щодо того, хто саме зруйнував конкретне житло. Очевидно, що без повномасштабного вторгнення Російської Федерації, такого знищення не відбулося б, однак чії дії конкретні призвели до знищення – значення все ж має. В той же час, встановлюючи порядок, зазначений вище, Україна звільняє постраждалих осіб від обов'язку доведення чистоти вини у руйнуванні житла, справедливо покладаючи вину за таке знищене житло на Російську Федерацію. Покладення вини на Російську Федерацію чітко прослідковується в п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про компенсацію...», в якій зазначається, що знищені об'єкти нерухомого майна – об'єкти нерухомого майна, які розташовані в Україні та стали непридатними для використання за цільовим призначенням внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України. Навіть у випадку, якщо таке житло, фактично, було знищене внаслідок дій Збройних сил України, такі дії вчинялись в процесі відсічі збройної агресії Російської Федерації, то ж першопричиною є дії саме країни-агресора і саме вона має нести відповідальність за нищення. Окремо слід зазначити, що держава закріплює за собою обов'язок пошуку джерел фінансування такої компенсації.

Вбачається позитивним в порядку компенсації за втрачене житло, відповідно до Закону України «Про компенсацію...» також те, що компенсація має необмежене коло джерел, окрім заборонених законом.

Слід звернути увагу, що механізм наповнення цих джерел досі чітко не регламентовано. Однак Європейський суд з прав людини у справі «Будченко проти України» [6] зазначає, що відсутність механізму виплати і, як наслідок, невикплата, у випадку якщо право на таку виплату передбачене, є втручанням у право передбачене статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав та основоположних свобод [8]. Виняток становить втручання яке є законним та обгрунтованим.

Висновки. Відновлення порушеного збройною агресією права власності на житло та права на житло здійснюється в три етапи та можливе виключно на території, на якій держава здійснює ефективний контроль. При цьому не обов'язково, щоб знищене житло знаходилося на такій території. На першому етапі, до моменту переміщення осіб з непідконтрольних територій, головним завданням держави є забезпечення права на життя цих осіб шляхом вчинення активних дій силами оборони із захисту життя таких осіб та їх евакуації на підконтрольні території. На другому етапі, після евакуації, такі особи набувають правового статусу внутрішньо переміщених осіб, який покликано повернути постраждалих осіб до нормального життя, в тому числі, шляхом надання їм тимчасового житла. Третій етап починається із моменту подання потерпілими особами заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна. У випадку позитивного рішення внаслідок розгляду такої заяви, потерпілі особи мають безумовне право на відшкодування вартості втраченого або пошкодженого збройною агресією житла.

Посилання:

1. European Court of Human Rights. (2018). Case of Шайнфельд v. Austria (Application no. 57813/00). Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222889>
2. Interfax-Ukraine. (2023, 27 січня). Понад 140 тисяч будинків було зруйновано в Україні в результаті повномасштабного вторгнення РФ. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/887490.html>
3. Берназюк, Я. О. (2021). Принцип легітимних очікувань (legitimate expectations): поняття та зміст. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління, 3(15), 147-162.
4. Верховна Рада України. (2014). Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

5. Верховна Рада України. (2023). Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23.02.2023 № 2923-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-IX#Text>

6. Європейський суд з прав людини. (2014). Справа «Будченко проти України» (Заява № 38677/06). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_995#Text

7. Інститут законодавства Верховної Ради України. (1996). Коментар до Конституції України. Київ: Атлант. 378 с.

8. Рада Європи. (1952). Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 № 994_535. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text

Статтю було подано	22.05.2023	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	29.05.2023	The article was revised
Статтю було прийнято	05.06.2023	The article was accepted